

Izhaja

vsak petek z datumom
prihodnjega dneva.

Dopisi naj se frankujejo in po-
šiljajo uredništvu lista »Mir«
v Celovec, Pavličeva ulica št. 7.

Osební pogovor od 10. do 11. ure
predpoldne in od 3. do 4. ure po-
poldne.

Rekopisi naj se samo po eni strani
lista napišejo, druga stran naj bo
prazna.

Rekopisi se ne vračajo.

Dopisom je treba za odgovor pri-
ložiti poštno znamko.

MIR

Glasiló koroških Slovencev

Volja

za celo leto 4 krone.

Denar naj se pošilja točno
pod napisom:

Upravništvu lista »Mir«
v Celovcu,

Vetrinjsko obmestje št. 26.

Naročnina naj se plačuje
naprej.

Za inserate se plačuje po 20 vin.
od garmond-vrste vsakekrat.

Leto XXXII.

Celovec, 25. vinotoka 1913.

Št. 43.

Bitka evropskih držav pri Lipskem pred sto leti.

Napoleon! Komu ni znano ime tega ve-
likega in strašnega Francoza? Pod južnim
solncem rojen, ognjevit in drzen, Francoz
po vsem svojem temperamentu, duhovit in
neustrašen, častihlepen in brezobziren, je
postal strah — držav. Bil je eden izmed naj-
večjih vojskovodij, kar jih je poznal svet,
če ne največji. Toda nič manjši kot vojsko-
vodja je bil kot upravitelj v podjarmljenih
deželah. Tako je razumljivo, da pri nekate-
rih narodih ni bil nepriljubljen. Poljaki so
se n. pr. na njegovi strani bojevali do zad-
njega; velik del Nemcev se je bojeval na nje-
govi strani še pri zadnji bitki pri Lipskem
pred sto leti in še le ko je tam vsled premoči
svojih nasprotnikov zatemnela njegova
zvezda, so med bitko nekateri nemški bata-
ljoni stopili na stran združene avstrijsko-
rusko-pruske armade. Napoleonova nebrz-
dana častihlepnost je pa zlomila tudi nje-
govo moč in je postala zanj usodepolna. Leta
1812. je Napoleon z armado kakih 450.000
mož korakal na Rusko, da si podjarmi to
prostrano državo. V dveh bitkah je prema-
gal Ruse in prodiral dalje proti Moskvi.
Rusi so Mosko zažgali. Napoleonova arma-
da je bila brez strehe in živeža. Strašen ru-
ski mráz je bil pa njegovi armadi še hujši
sovražnik. Drzni ruski kozaki na konjih so
njegovo izmučeno armado neprestano na-
padali. Tako oslABLJENA armada je pri Bere-
zini bila potolčena. Na tisoče in tisoče Napo-
leonovih vojakov je našlo smrt v mrzlih va-
lovih Berezine. Ostanke njegove armade so
mislili samo še na to, kako bi ubežali prega-
njalcem, kozakom.

Ta prva izgubljena vojska Napoleona ni
potrla, pač pa je bila zanj usodepolna. Na
Ruskem je bila uničena njegova izborna ka-
valerija (konjeniki), na Ruskem so obležali

njegovi najboljši polki, stari, izkušeni bojev-
niki, ki so živeli v veri, da je Napoleon ne-
premagljiv. Prusija, ki je bila od Napoleona
najbolj ponižana, se je ob Napoleonovem po-
razu na Ruskem začela gibati. Toda Prusi
sami so bili tako slabotni, da niti misliti ni
bilo na to, da bi se mogli proti Napoleonu
uspešno vojskovati; zato so iskali zavezni-
kov. Vrhtega je vladal v Prusiji tedaj sla-
botni kralj Friderik Viljem III., ki se je le
na odločno voljo pruskih uglednih državni-
kov in vojakov odločil za vojsko proti Na-
poleonu. Prusko ljudstvo je bilo za vojsko
navdušeno in so se pruski vojaki potem v
vojski tudi hrabro borili.

Toda Prusi so imeli velike težave. Rusi
niso bili prav nič volje prodirati za Napo-
leonom preko Visle. Nemci naj se le sami
obranijo Francozov, so si mislili. Konečno
se je Prusom vendarle posrečilo pridobiti
Ruse za nadaljnjo prodiranje. Medtem je
Napoleon zbral novo armado, ki je štela za-
vsem kakih 300.000 mož. Toda ta armada,
zlasti kavalerija, ni bila več tako dobra. Iz
ruske vojske je Napoleon rešil samo še 4000
mož stare kavalerije. To je bil tudi vzrok, da
Napoleon svojih prvih zmag nad Prusi in
Rusi ni mogel izkoristiti, premaganih na-
sprotnikov zasledovati in jim je tako moral
pustiti čas, da so zbirali nove moči in se
pripravili za usoden udarec. Imel je pa do-
bro in močno artiljerijo (topničarje), na ka-
tero se je zanašal.

Prusija je zbrala pod orožje kakih 300
tisoč mož, Rusija pa je poslala okoli 271.000
mož.

Na Napoleonovi strani so se bojevale v
vrstah Francozov tudi poljske, laške, špan-
ske, belgijske, danske in nemške čete. Od
Nemcev so bili na Napoleonovi
strani Bavarci, Saksonci, Ba-
denci, Darmstadtčani, Würten-
beržani in Westfalžani, torej
zelo velik del Nemcev.

Henrik Friedjung trdi celo, da so imeli
Prusi in Rusi spomladi leta 1813 pri Lützen
in Bautzenu 700.000 mož, Napoleon pa le 120
tisoč. Kljub temu je znal duhoviti vojsko-
vodja razpostaviti svoje čete tako, da se je
bitka razvila po njegovem načrtu in so bili
Prusi in Rusi pošteno tepeni. Le pomajkli-
vosti Napoleonove kavalerije in res hrabre-
mu vojskovanju Rusov in Prusov se je za-
hvaliti, da Napoleon ni mogel teh zmag iz-
koristiti in sovražnikov popolnoma poraziti.

Nemci so uvideli, da tudi z
rusko pomočjo Napoleonu niso
kos. Zato so silili v Avstrijo, da
bi se jim pridružila. Avstrija je
imela močno, kakih 600.000 broje-
čo armado in dobre vojskovod-
je. Avstrija je bila tudi prva, ki
je iz svoje moči 21. in 22. majnika
1809 pod poveljništvom nadvoj-
vode Karla Napoleona prvič res-
no premagala; seveda je Napoleon ta
svoj poraz znal porabiti in je Avstrijce po-
tem porazil pri Wagramu. Cesar Franc I.
se pa ni mogel takoj odločiti zoper Na-
poleona, ker je imel Napoleon hčerko Fran-
ca I., Marijo Lujizo, za ženo. Napoleon se je
pogajal z avstrijskim ministrom Metterni-
chom; Metternich se je pa ob-
enem pogajal tudi z Rusijo. Se-
veda so na Dunaju tudi nepre-
stano moledovali Prusi. Ker je
Napoleon pričakoval, da se ce-
sar Franc I. nagne na njegovo
stran, je napravil z Rusi in Pru-
si premirje. Metternich je pa pogajanja
zavlačeval, da je mogla Avstrija zbrati svoje
moči in je mogla tudi Prusija zbrati domo-
brance in se tako okrepiti. Tako je preslepil
sicer zvitega Napoleona. Avstrija se je proti
Napoleonu odločila.

**Avstrija, katere armada je bila seveda
po večini slovansko-ogrska, je prevzela vod-
stvo zveznih armad proti Napoleonu.**

Podlistek.

Svoboden.

Iz cikla »Sibirske povesti«.

Napisal K. Fredrik. — Poslovenil Jaklič.

I.

Takoj za groznimi kamenolomi v Mir-
kuču, malem vzhodnem sibirskem mestu
kaznjencev, se pričinja gost borovčev les,
ki se vleče kot širok, teman pas milje daleč
po dolgi, nepregledni stepi.

Kadar vleče veter brez vida nad ravni-
no, tedaj stoka in ječi gosta, temna šuma.
Lesovo ječanje, grozno in tesnobno, prodira
v temne celice kaznjencev, da te pretresa
groza. Kakor pogrebna pesem doni kaznjencem
ječanje na uho, in ti se boječe stiskajo
in pridušeno šepetajo.

A vihar včasih zapoje tudi drugo pe-
sem v borovčevem gozdu; tedaj zašume veje
v veličastnih akordih in pregluše suho po-
kanje in ječanje; tedaj zavriskajo drevesa
o radosti in življenju in vihar zapoje o luči,
življenju in svobodi.

In takrat stiskajo kaznjenci ožuljene
pesti, tresejo železno omrežje in stresajo ve-
rige, ki jih vklepajo. In stiskajo se tesno
drug k drugemu in šepetajo boječe temne,
mračne besede. In marsikateri je v takšni
noči strl verige in pobegnil v temni les. A
malokomu se je posrečilo ga doseči; kozaki
merijo izborna in njih puške nesejo daleč.

Navadno pa stoji les tiho in mračno,
mrtev in zapuščen; kaznjenci tulijo v brez-
delnem obupu v mračno šumo, ki se nasla-
nja v brezkončni dalji na nebo. Brez volje
in podobni strojem delajo, kar morajo, po-
zabljajo na življenje, ki jih vabi izza gozda,
in med škripanjem z zobmi trpijo udarce
knute, ki padajo po njihovih plečih.

Kaznjenci so se preje kot navadno vr-
nili iz kamenolomov, v katerih delajo po-
dnevi; ker popoldne so se privlekli na nebo
obilni težki, sivi oblaki, ki prinašajo temo
in dež.

V dolgi povorki so korakali po siromaš-
nih ulicah zapuščenega mesta, v katerem
stanuje le nekaj ruskih kupcev, kozakov in
mongolske druhalí.

Ivan, prvi vratar v jetnišnici, je snel
puško raz žebelj ter razvižgal psu, ki je
leno sledil kretnjam svojega gospodarja.
Nato je zapustil skozi stranska vrata dolgo,
mračno poslopje; hotel je po svoji stari na-
vadi malo si razmajati noge in si ogledati;
prejšnji teden se je bilo posrečilo pobegniti
nekemu Čerkesu. In sedaj morajo paziti. In
batjuška Ivan ima še poseben vzrok sovra-
žiti Čerkese. Vsi trije njegovi sinovi so nam-
reč padli v boju s temi uporniki, ki motijo
batjuško v miru.

Počasi je korakal kozak Ivan po tihih
cestah in ob robu kamenoloma proti gozdu.
Nebo je bilo pokrito s črnimi oblaki; kmalu
bo pričel padati gost, težak dež in vse bo
zavito v temo. Svojo pazljivost bo moral po-
dvojiti v tej težavni noči; ti prokleti psi ne

puste poštenjaka v noči spati, a on jim bo
že pokazal.

Nakrat je udarilo na uho konjsko rez-
getanje, psica Minka je vohala po zraku.

Previdno je pripravil puško na strel in
hitel z naglimi krepkimi koraki v gozd; za-
vil je na malo vzpelino, ki je vodila ob robu
gozda, odkoder je pregledal vso ravnino, ne
da bi ga kdo mogel opaziti. Tupatam je ob-
stal, poslušal in napenjal oči v daljo. A ni-
česar ni videl, ne slišal. Tu se je vzpetina
zaobrnila v gozd in ravno tukaj je bil raz-
gled težaven, gosto grmičevje je segalo prav
do borovcev.

Že je hotel starec, nejevoljen, nadalje-
vati svojo pot, ko je začul priglúšen udar
kopita, kakor tolče konj ob zemljo. Kolikor
mogoče oprezno se je izgubil v gostem ve-
jevju, da bi ga nobena suha vejica ne iz-
dala. Njegova psica je bila izborna nauče-
na; tiščala se ga je in samo tiho je dihala
zrak.

Sedaj je starec obstal. Trojka je stala
pred njim. Konji so bili privezani k jelši in
mulili trdo stepno travo, ki je bila na tem
mestu sočnejša. Pri vozu je stal majhen, a
krepak mož s temno polno brado in skrbno
je natezal platneno odejo nad vozom. Hip
je premišljal Ivan, ali naj stopi naprej; kaj
vendar ima ta opraviti ob tem vremenu iz-
ven mesta? Mož pri vozu je vrgel od sebe
debel kožuh in prikazala se je temnozelená
čerkeska obleka.

Toliko da ni zaklel Ivan in prst je bil že
pritisnil na petelina; premagal se je in paz-

Vrhovno vodstvo je prevzel knez Schwarzenberg, šef generalnega štaba je bil pa — Radecky. Ta dva sta tudi izdelala načrt prodiranja proti Napoleonu. Po tem načrtu so bile vse združene čete razdeljene v tri armade. Prvi in najvažnejši, češki, je poveljeval Schwarzenberg. Štela je 254.000 mož, 42.000 jezdecev in 700 topov. Sestala je pa iz 127.000 Avstrijcev, 82.000 Rusov in 45.000 Prusov (Nemcev).

Druga, šleska armada, je sestala iz Rusov in Prusov in ji je poveljeval Prus Blücher; štela je le 105.000 mož. Tretja armada je bila sestavljena iz ruskih, pruskih in švedskih čet in je stala v provinci Brandenburg. Poveljeval ji je Bernadotte in je štela 52.000 mož. Poleg tega je bilo še v raznih krajih na Pruskem 30.000 Prusov in 52.000 Rusov ter 59.000 ruske rezerve pri Varšavi.

Napoleon je hotel zavzeti Berlin in je poslal tja generala Oudinota, kar se pa ni posrečilo. Bülow je premagal Oudinota pri Grossbeeren. Zato pa je Francoz Girard pri Hagelbergu spraval Pruse v hudo stisko, iz katere jih je rešil ruski kosaški poveljnik Černičev. Ob Katzbachu je po ljutem boju premagal Blücher Francoze pod poveljništvom generala Macdonalda. Zato je pa Napoleon pri Draždanih po silno krvavih bojih prisilil glavno zavezniško armado pod Schwarzenbergom, da se je umaknila. Napoleon je nato dosegel zmago, vendar pa z bojevanjem svojih vojakov ni bil zadovoljen in zato ni mislil na zasledovanje. V boju je padlo 15.000 Avstrijcev. Zmago je priboril le Napoleonov veleum. Pri Denevicu je bil pa poražen francoski gen. Bertrand. Do glavne bitke je pa došlo pri Lipskem, ki je trajala tri dni, 16., 18. in 19. oktobra. Bitka je bila strašna. Napoleon je skušal premoč zavezniškov zlomiti s silnimi napadi. Zavezniška armada se je že začela umikati, pa pravčasno je še avstrijska, pruska in ruska kavalarija poizkusila protinapad, ki se je posrečil. Napoleon je poslal v boj vse svoje rezerve. Ruski car je spoznal nevarnost in je silil, da avstrijska rezerva hitro pritisne. Vsi trije zavezniški vladarji so se bitke udeležili. Zavezniški so dobili vedno več avstrijskih ojačenj, Napoleon pa svojih izgub ni mogel nadomestiti. Tako je zavezniška armada z veliko premočjo prodrla Napoleonovo armado, in tedaj šele so nekateri Nemci (saški in würtemberški polki) prestopili od Napoleonove armade na stran zavezniškov. Zmaga zavezniškov je bila dobljena 18. oktobra. 19. oktobra se je Napoleon vojskoval samo še, da bi kril umikanje svoje armade. Imel je pa premalo mostov čez reko Elster. Ukazal je sicer prej, da naj naredijo več mostov, pa njegovega ukaza, ker je bil samo ustmen, niso izpol-

nili, ker je dajal Napoleon sicer pismene ukaze. In še ta most so prehitro razdrli, ko še niso bile vse Napoleonove čete prekoračile reko. Mnogo francoskih vojakov je tako v reki utonilo; med temi je bil tudi hrabri poljski knez Ponjatovski.

Izgube so bile na obeh straneh velikanske. Zavezniški so izgubili 46.000 mož, sovražnik pa 30.000 mrtvih in 15.000 ujetnikov.

S to zmago je bila moč mogočnega Napoleona strta. Zmago je pa odločila avstrijska armada in je zato pač zelo grdo, če avstrijski Nemci govorijo pri slavnostih ob stoletnici zmage pri Lipskem o nemški zmagi. To je ravno tako velika laž, kakor velika je taka predrznost. Avstrijski Nemci se navdušujejo za pruske, nemške zmage, govorijo samo o nemških zmagah, »pozabljajo« pa ti patriotje, da niso Napoleona zmagali Nemci, ampak združene armade, katerih velikanska večina je bila slovanska. Pač pa so Nemci igrali tedaj čudno vlogo in je velik njihov del zapustil Napoleona šele tedaj, ko ga je zapustila bojna sreča. Junaško to ni bilo, značajno tudi ne!

Smo že na Pruskem?

V Celovcu so se v spomin slavne zmage nad Napoleonom pri Lipskem obhajale kar dve slavnosti. Ena patriotična, druga vse-nemška. V petek zvečer, 17. oktobra, je napravila vojaška godba po mestu obhod. Občinstva se je nabralo zlasti pred palačo deželne vlade, kjer je godba dalje časa svirala, velikanska množica. Mučen vtis na patriotično občinstvo je napravilo, da pri tej priložnosti palača ni bila slavnostno razsvetljena, ko je bila električna razsvetljava vendar za to pripravljena. V soboto dopoldne je bila na Novem trgu sveta maša, ki jo je daroval prevzvišeni knez in škof dr. Baltazar Kaltner in ki se je udeležila cela garnizija in zastopniki državnih in avtonomnih uradov. Po končani božji službi je vojaštvo defiliralo. Ta slovesnost je bila lepa in dostojna. Le magistralat se ni mogel otresti ne-taktnosti in je na sredi Novega trga namesto cesarske zastave razobesil — frankfurtarico, da se je v njeni sencu morala vršiti — avstrijska patriotična slavnost. V soboto zvečer se je vršila vsenemška, da ne rečemo naravnost protiaustrijska slavnost.

Odbor za to slavnost, ki sta mu načelovala deželni uradnik dr. Zechner in povsod nebodigatreba deželni odbornik Hönlinger, je že v vabilu pokazal, kakšne namene da zasledujejo s to slavnostjo. Vabljeni je bilo izrecno samo nemško prebival-

stvo celovško na slavnost »nacionalnih društev«, da se v obilnem številu udeleži bakljade (»Fackelzug«), da s tem dostojno manifestira, da »pripada velikemu nemškemu skupnemu narodu«. Torej prikrita demonstracija proti patriotičnim slavnostim! — Vojaška oblast je to tudi takoj spoznala in ni dala na razpolago godbe, ker vendar tako daleč še v Avstriji nismo, da bi sodelovala vojaška godba pri prireditvi, ki ima na programu vsenemško in protiaustrijsko bojno pesem »Die Wacht am Rhein«. Pri bakljadi so zato godli neki cigomigovci in dali bakljadi podobo žalostnosmešnega sprevoda.

Palača deželne vlade, pred katero se pa ni nabralo toliko občinstva, kakor prejšnji večer, je bila slavnostno razsvetljena. Baklje so nosili povečini študentje in fakini.

Na Novem trgu je govoril množici urednik lista »Freie Stimmen«, ki je čisto v duhu slavnosti slavil samo nemški narod, veliko Nemčijo, ki je segala od obali Vzhodnega morja (Ostsee) do sinje Adrije. Nemški narod je premagal Napoleona, pruski vojskovodje, kakor Blücher, so priborili imenitne zmage itd. Niti besedice ni omenil o avstrijskih vojskovodjih, o avstrijski armadi, brez katere bi bili Prusi tepeni od Napoleona z mokro cunjjo. Mož menda ne pozna prav nič zgodovine, sicer bi ne bil govoril takih zgodovinskih neresnic in budalosti. V istem duhu sta govorila potem v »Musiksale« Hönlinger in nemškonacionalni drž. poslanec dr. Sommer, ki sta pa Avstrijo vsaj tako mimogrede omenila. Dr. Sommer je rekel, da ima na osvobojenju izpod Napoleonovega jarma tudi svoj delež Avstrija. Da so poleg naše slavne armade imeli glavni delež pri tej bitki Rusi, tudi nobeden ni vedel povedati.

Da pa nihče ne bi dvomil, da je imela ta slavnost vsenemški, protiaustrijski namen, se je ob koncu Hönlinger poizkusil v revolucionarnem (puntaškem) hujskanju protivojaški oblasti, češ, da si od nobene sile ne dajo predpisati, kako da bodo slavili svoje nacionalne slavnosti. V potrjenje tega so zaključili slavnost z bojno pesmijo Nemcev (»mit der Absingung des Kampfliedes der Deutschen«) »Die Wacht am Rhein«.

Ta prireditev nemških nacionalcev je bila tako pruska, da bolj pruske gotovo ni bilo po celj Prusiji, po svojem programu pa tudi tako protiaustrijska, da bi bila celo na Pruskem — nemogoča. Tako proslavljajo nemški nacionalci najslavnejše čine avstrij-

ljiivo gledal, kako se je preoblekel mož pri vozu v nošo domačinov. Zagledal je za rumenim pasom s srebrom okovan ročaj revolverja in težak, širok, a kratek jatagan. Mož je bil oborožen in Ivan se je moral varovati.

Še predno se je mogel Ivan za kaj odločiti, se je tujec obrnil in odhitel proti mestu tako naglo, da ga je Ivan kmalu izgubil izpred oči.

Zopet je Ivan premišljal, ali se naj polasti voza, in negotov je bil, če bo mogel vjeti tudi lastnika. Boljše je vsekakor ga zalotiti na licu mesta. In če se srečata na stepi? Tudi tujec je bil izborni oborožen in pogled njegov in kretnje so izražale odločnost.

Naglo je hitel Ivan v mesto. Ko je stopil iz gozda, so padle prve kaplje. Po tihem je klel in korakal z vso naglico. Bil je do kože premočen, ko je vstopil v stražnico; stepni dež, ki je v teh krajih zelo redek, premoči vsako obleko, in dežnik je samo enkrat v življenju videl pri nekem Angležu, ki je potoval čez te kraje.

Ivan je vrgel premočeno obleko od sebe in se jezno smejal, ko se je oblačil v suho. Nato je poklical kozaka, ki je bil v službi v sosedni sobi.

Še predno je mogel kozaku dati navodila, so se odprla vrata in vstopil je tujec s temno brado, katerega je malo preje bil opazoval v gozdu. Začuden se je ozrl Ivan in strmel je v zagoreli obraz. Tujec je uljudno in prijazno pozdravil in zaprl vrata, nato

je z očesom vprašujoče pokazal na kozaka. Ivan je temu pokazal vrata pod vplivom tujčevega pogleda.

»Nekaj se imava pomeniti, batjuška,« je pričel tujec in skrbno je zapiral vrata za odhajajočim kozakom, »in česar ne sme vsakdo slišati.«

Ivan je medtem zadobil prejšnjo hladnost, vsedel se je na klop, na kateri je ležala puška, in segel je igranje po njej. In pokazal je tujcu stol, da se vsede.

Po tujčevih potezah je izpreletel tih, skoro zaničljiv smehljaj, ko je gledal Ivanove kretnje. In udaril je, pri tem se je nagnil malo naprej, narahlo po puškini cevi ter dejal skoro zaničljivo:

»Te ne boš pri meni rabil. Ali nimaš malo vodke, batjuška? Dež je in precej mrzlo.«

Starec je odložil puško in stopil po steklenico; sam nase je bil jezen; v svojem vedenju se je skoro izdal. Natočil je tujcu in primaknil bliže klop.

»No, kaj hočeš?« je vprašal in prijateljsko potrepljal tujca po rami.

Pogledal je Ivanu ostro v oko; nato pa je odgovoril počasi in težko:

»Da sva naglo gotova. Danes ponoči eden ubeži.«

Ivan je bulil tujcu v blesketajoče se oči. Onemel je začudenja; to mu pride povedati? In kaj ima ta pri tem? Kdo je? Lump! mu je šinilo v glavi in skočil je.

Tujec je sledil vsaki njegovi kretnji in tudi mislim. Čital je tudi zaničljivo potezo

na starčevem obličju. Ali se je preračunal? Torej bo moral sam opraviti.

Tudi tujec se je dvignil. Starec je planil nanj in ga zagrabil za prsa.

»Pjotr... Pjotr!« je stokal Ivan.

Kozak je udril v sobo in pograbil tujca, ki se ni prav nič branil.

»Kdo si, kdo si!« je sopihal starec, kateremu je pohajala od razburjenja sapa.

»To ti takoj povem, batjuška,« je odvrnil mirno tujec in zrl prijazno razburjenega ječarja.

»Jaz ti pokažem,« je kričal Ivan in ga tresel za rame. »Lump si, navaden lopov!«

»Bodi previden, starec,« je odvrnil tujec z ostrim glasom, v katerem se je skrivala pretnja. »Gre se za tvojo glavo.«

Ivan ga je spustil in padel je onemogel na klop. Kozaku, ki je nemo in začudeno bil priča prizoru, je mignil, da se je izgubil iz sobe. Tujec, ki se je sklonil zmagonosno prekrizanimi rokami na širokih prsih k njemu, mu je zašepetal:

»Če boš pazljiv, dobiš dvojno nagrado. Bodi nocoj ob enajsti uri pri jelši.«

Predno se je starec zavedel in mogel staviti vprašanje, je tujec zapustil sobo.

Zavedel se je, ko so udarila v veži vrata. Stekel je k oknu in zaklical, a ni bilo nikogar več. Napravil je nekaj odločnih korakov po sobi. Naenkrat ga je prevzela misel, pogledal je na uro; kazala je deset.

Z naglimi koraki je zapustil stražnico, da sam naznani ves dogodek glavaruju. (Konec sledi.)

ske armade in njenih slavnih poveljnikov. Pa še naj kdo reče, da niso patentirani avstrijski patrioti.

Mi smo tudi še tukaj.

Pod tem naslovom je objavil »Slovenec«, glasilo Vseslovenske Ljudske Stranke, članek, ki je velezanimiv, nele ker se v njem zrcali soglasno mnenje politično mislečega slovenstva ob meji, ampak tudi ker je to oficijel glas po zahtevi, da se mora jezikovno-narodna sprava napraviti ne samo na Češkem, ampak med vsemi avstrijskimi narodi, kajpak tudi med Nemci in Slovenci ter Slovenci in Lah. Članek se glasi takole:

Star avstrijski greh je polovičarstvo. Ta greh podeduje vsaka avstrijska vlada od svoje prednice in se ga ne more iznebiti. Vsaki temeljiti rešitvi na dnevnem redu stoječih problemov skušamo se, rekel bi, za vsako ceno izogniti, mesto da bi vse sile napeli za temeljno rešitev. Že eno celo človeško generacijo stoji naša notranja politika v znamenju češko-nemških spravni poganjanj. Pred več kot 20 leti je bila sprava že skoraj gotova, pa je vendar še potem padla cela vrsta ministrstev ob tem vprašanju. V teku zadnjih treh let vršila sta se dva nova pravna poizkusa, ki pa sta se oba prav v zadnjem trenutku izjalovila. Sprave ni mogoče perfekcionirati, kljub temu, da Čehe in Nemce loči samo še »papirnata stena«, ker nihče nima poguma te papirnatostene predreti.

Češko-nemški spravn poizkusi so za vsakega mislečega politika doprinesli dokaz, da ljudski zastopniki sami nikdar ne bodo prišli skupaj brez intenzivnega posredovanja tretjega faktorja, kateri bi jih nekako skupaj prisilil. Na ta način, kakor so se pravna poganjanja doslej vodila, se vzgaja samo radikalizem neodgovornih elementov, ki vse razbijejo, ne da bi se sami potrudili kaj boljšega narediti.

Iz tega dejstva sledi pred vsem, da mora pravna poganjanja vlada vzeti v lastno režijo. Čemu pa jo sploh imamo?

Dosedanji negativni uspeh spravni poganjanj na Češkem pa je dalje doprinesel tudi dokaz, da tisti nimajo prav, ki hočejo tudi na tem polju ravnati po starem avstrijskem načelu: divide et impera, dokaz, da se parcijelne narodne sprave po posameznih kronovinah ne dajo doseči. Vzrok temu, na prvi pogled presenetljivemu dejstvu je iskati na psihološkem polju.

Nemci tvorijo v kraljevini Češki minoriteto. Kljub temu pa se ne poganjajo samo za absolutnejšo ravnopravnost s češko majoriteto, ampak stremijo pravzaprav za neke vrste nadvlado. Vsekako pa na najslavesnejši način odklanjajo vsakteri privilegij češke majoritete.

Diameralno nasprotno stališče pa zavzemajo Nemci tam, kjer so sami v večini, kakor v Šleziji in na Dunaju proti Čehom, na Tirolskem proti Lahom, na Koroškem in Štajerskem proti Slovencem. Tu zahtevajo zase kot večino povsem privilegirano stališče, nočejo o pariteti ničesar slišati in nemškimi manjšinam niti sence ravnopravnosti ne priznavajo, kar jih pa zopet ne ženi, da za svoje razkropljene miniaturne minoritete na Kranjskem, v Trstu, v Gorici, Galiciji itd. zopet popolno ravnopravnost zahtevajo in dostikrat še več.

Pa tudi vsi ostali avstrijski narodi so razbiti v večine in manjšine po posameznih

kronovinah. Čehi, ki so v kraljevini Češki v pretežni večini, tvorijo v Šleziji in na Nižjem Avstrijskem samo minoritete; Lah, ki se na Tirolskem kot minoriteta pritožujejo zoper Nemce, imajo sami v Trstu, Istri in Gorici politično premoč; mi Slovenci s svojo 95odstotno majoriteto na Kranjskem, imamo svoje minoritete zlasti na Štajerskem, Koroškem, v Trstu in tudi hrvaški večini v Dalmaciji stoji nasproti hrvaška politična manjšina v Istri. Še Poljaki imajo svoje manjšine. Edini Rusini ne tvorijo v nobeni kronovini večine.

Tako je po čudni konfiguraciji avstrijskih kronovin preskrbljeno, da ima (izvzemši Rusine) vsak narod svoje večine in svoje manjšine. To bi se moralo pametno izrabiti. Tu imamo paralelogram narodnih sil, ki je v stanu vzdržati v državi ravnotežje med narodi in ustvariti med njimi taka razmerja, ki bi vsem narodom omogočila kolikortoliko znosno eksistenco.

Zdi se mi, da bi se to dalo lažje doseči kakor si marsikdo misli. Treba bi bilo le resnične dobre volje, absolutne objektivnosti in krepke roke ob vladnem krmilu.

Kajti kaj je naravnnejše, kakor da se naredi mirna celi črti, kakor se dejansko tudi boj vršila na celi fronti. Sprava med Nemci, Slovani in Lah, sprava med Slovani in Lah, sprava med seboj (Poljakov in Rusinov) — edino po tej poti je mogoče doseči pravne rezultate, ki bi vse enakomerno zadovoljili. Da bi se pri takih spravni poganjanjih polje poganjanj razširilo, bi naših državnikov ne smelo strašiti, kajti dosedanji spravn poizkusi se niso izjalovili zaradi prevelike teritorialne obsežnosti, ampak zaradi tega, ker jim je manjkala prava etična podlaga.

Vsi avstrijski narodi so za popolno enakopravnost zreli in jo tudi z vso silo zahtevajo. Boji med njimi so kulturni boji in se vrše med posameznimi narodi kot celotami. Jasno je, da mora vsak poizkus, od narodnih celot odtrgane ude med seboj poravnati, dočim ostali udje vodijo naprej med seboj boj na življenje in smrt, za splošni efekt ostati a priori brezpomemben, tudi če bi se posrečil. Spraviti je treba narode v celoti med seboj! Da bi se pa morala taka sprava na celi črti vršiti le po enem in istem načelu, o tem zopet ne more biti dvoma, temmanj, ker je to načelo, namreč načelo ravnopravnosti, že zdavna v ustavi ugotovljeno in bi bilo tudi v enakem interesu vseh pogajajočih se narodov. Pri takih spravni poganjanjih med celimi narodi se bo vsak narod premislil, kaj bo zahteval tam, kjer je sam v večini, ker se bo moral bati, da se bo njemu z isto mero vračalo tam, kjer je on sam v manjšini. Tudi bi se odprlo široko polje za sklepanje življenja z možnih kompromisov. Vsako brutaliziranje bi bilo izključeno. Nemci bi se premislili od Čehov v kraljevini Češki več zahtevati, kakor bi bili sami pripravljene dati Čehom v Šleziji in na Dunaju, Lahom na Tirolskem in Slovencem na Štajerskem in Koroškem. In tudi Čehi v kraljevini Češki bi svoje zahteve morali tako uravnati, da bi tudi njihovi rojaki v Šleziji in na Nižjem Avstrijskem ne bili prikrajšani. Lah bi na Tirolskem ne mogli več zahtevati, kakor bi bili sami pripravljene v Trstu in Istri Slovanom koncedirati. Tudi Slovenci na Koroškem in na Štajerskem ne bi mogli več zahtevati, kakor zahtevajo Nemci kot manjšina na Kranjskem, v Trstu, na Češkem in Moravskem. Ako bi

se Nemci temu načelu narodne sprave upirali, bi bilo dokazano, da jim do sprave ni nič, in da je vse njihovo vpitje o protežiranju Slovanov in zatiranju Nemcev goli humbug, za katerim se ne skriva drugega nego neukrotljiva gospodoželjnost. S tem bi bilo pa tudi dokazano, da jim manjka pravega avstrijskega patriotizma in da niso edini državo ohranjujoč, ampak edini državo razdirajoč element v tej polovici monarhije. Iz ozorov na lastno korist glede na daljnji razvoj na dinastijo bi se Nemci desetkrat premislili, preden bi vstop v taka pravna poganjanja aprioristično odklonili, in če bi jih odklonili, bi se ne smeli pritoževati, ako bi se red v smislu ravnopravnosti na celi črti napravil preko njih. Red se pa mora narediti, ali tako ali pa drugače! In sicer ne samo na Češkem, ampak tudi pri nas!

Razume se, da je taka pravna poganjanja voditi poklicana samo centralna vlada, in sicer samo kabinet, v katerem bi bili po svojih zaupnikih zastopani vsi prizadeti narodi; resortna ministrstva naj bi bila v rokah nepolitičnih strokovnjakov. Tako sestavljeno pravno ministrstvo moralo bi svoje delo pričeti takoj in je brez nepotrebne odlaganja nadaljevati in dokončati.

Če bi se ne dosegel sporazum, nadomestil naj bi ga oktroa, ki pa bi bil za vse prizadete narode in dežele na celi črti enak. Potem bi se ne mogel noben pritoževati, ali pa vsi enako. Tak oktroa tudi ne bi bil posebno nevaren, ker vsak prizadetih narodov, kakor že zgoraj dokazano, po nekaterih deželah tvori večino, po drugih zopet manjšino. Majoritetam bi se sicer ne izpolnile vse njihove pretirane aspiracije, zato pa bi bile minoritete tembolj zadovoljne. In ker se sedanjni narodni boji bijejo v prvi vrsti ravno za minoritete in zoper minoritete, bi bila največja ovira daljnega mirnega razvoja odstranjena. Tako bi bil zopet vpostavljen paralelogram narodnih sil — kar je v bistvu istovetno z rešitvijo notranjepolitičnega problema avstrijskega.

Rešitelj domovine bi se smel imenovati oni veliki državnik, ki bi imel pogum s krepko roko ta načrt izvršiti.

Važna razzodba državnega sodišča.

Kakor je znano, je bil v občini Slovenji Plajberg občinski odbor razpuščen. Vlada je poslala tja — brez potrebe — vladnega komisarja, ki je začasno vodil občinske posle. Komisar je proti zakoniti navadi razpisal nove volitve samo v nemškem jeziku. Volitve vsled tega niso bile dovolj razglašene. Posledica tega je bila, da mnogo volilcev ni šlo volit. Slovenski občani Gregor Maurer, Valentin Laussegger p. d. Bošte in Valentin Pošinger so se vsled tega pritožili zaradi kršenja državnih osnovnih zakonov, ki jamčijo vsem narodom enakopravnost, na c. kr. deželno vlado v Celovcu, ki pa je pritožbo odbila. Omenjeni so se pritožili po g. dr. Brejcu na državno sodišče, ki je že v sredo, dne 15. t. m., obravnavalo; razzodbo je pa razglasilo šele v soboto. Predno se je razglasila razzodba, so vsi nemški listi, graški, celovčanka in tudi »Freie Stimmen« poročali o razpravi. Slednje so poročale pod zafrkljivim naslovom »K jezikovnemu vprašanju na Koroškem« sledeče: Drjavno sodišče je pod predsedstvom predsednika dr. pl. Grab-

preje poznali, me vprašujejo, kako sem si ozdravil svojo grozno in zastarelo bolezen oči. In jaz odgovorim nato ljudem, da imam to le Vašemu »Elsafluidu« zahvaliti.

Tudi kdor je popolnoma zdrav, naj bi imel Fellerjev fluid z zn. »Elsafluid« v hiši, da je vedno na vse mogoče slučaje pripravljen. Saj stane 12 steklenic franko le 5 K in se jih zamore, kakor tudi zdravniško priporočene Fellerjeve odvajalne »rabarbara-krogljice« z zn. »Elsakrogljice«, od katerih stane 6 škatljic franko 4 krone, pri lekarnarju E. V. Feller v Stubici, Elsaplaz št. 67 (Hrvatsko) naročiti.

— — — ak.

Stara resnica

je v izreku: Nesreča pride redkokdaj sama. To pride od tega, ker ljudje vsled prve nesreče tako glavo izgubijo, da napravijo v tej razburjenosti sami nadaljno nesrečo. Zlasti kadar je človek bolan, pride nesreča mnogokrat kot gost. Bolezen stane denar, delo je moteno in domačija trpi. In še posebno vsled bolečin izgine jasno mišljenje tako, da človek niti sam prave poti ne najde, odpraviti bolečine.

Tu je potem dobri nasvet od strani drugih na mestu in tak dobri nasvet hočemo našim čitateljem danes dati.

Pri boleznih z bolečinami, neuralgijah, pri gihtičnih in revmatičnih bolečinah, pri glavobolu in zobobolu, bolečinah v ušesih itd. služi, kakor smo se mnogokrat zamogli prepričati, Fellerjev zeliščni esenc-fluid z zn. »Elsafluid« izborno, ker vpliva milo, hladi in odpravi bolečine.

Vsled njegovih oživljajočih lastnosti je tudi neobhodno potreben za negovanje ust in zob in pri slabem duhu iz ust. Istotako je nenadomestljivo zdravilo pri slabosti oči, o čemur piše gospod Hustati Andrej, Kassa-ujfalu, z. p. Kassa: »Ne, nimogoče Vampopisati! kako hvaležen sem Vam zato, da mi je Vaš »Elsafluid« oči ozdravil. Vsi ljudje, ki so me

mayra razpravljalo o pritožbi razhujskanih slovenskih prebivalcev v Slovenjem Plajbergu, Gregorja Maurerja in tovarišev, zavoljo kršenja v državnem osnovnem zakonu za jamčenih pravic »nacionalne enakopravnosti«. V Slov. Plajbergu je bil občinski odbor razpuščen in začasno vodstvo občinskih poslov je bilo poverjeno vladnemu komisarju. Razpis novih volitev je bil nemški. V tem je slovensko-nahujskani del prebivalstva videl kršenje narodne enakopravnosti, ker večji del občinskih prebivalcev ni zmožen nemškega jezika in torej razglašati ni mogel brati. Zastopnik slovenskih občanov na Dunaju je bil dr. Lenoč. Vlado je branil sekcijski svetnik grof Eltz, ki je izvajal, da ni zakonitega predpisa, v katerem jeziku se naj na Koroškem objavljajo razglašati. Stranke da nimajo pravice, v tem oziru oblastvom kaj predpisovati. Zadostuje, pravi, če se razglas objavi v enem deželni jeziku. Dr. Lenoč je odgovarjal, da se gre ne za delokrog političnih oblasti, marveč za občinsko zadevo, ki jo je imel oskrbeti, oziroma izvršiti vladni komisar namesto razpuščenega občinskega zastopa. V takem slučaju imajo gotovo občani pravico, da posežejo vmes.

Dne 18. t. m. je državno sodišče izreklo odločbo. Nemški listi poročajo, da je glasom razsodbe deželna vlada koroška s tem, da je zavrnila pritožbo slovenskih občanov v Slov. Plajbergu proti nemškemu razglasu o občinskih volitvah, **kršila narodno enakopravnost, zajamčeno po državnih osnovnih zakonih**, ker ni dvomiti, da je tudi slovensčina na Koroškem deželni jezik. Državni osnovni zakoni pa so priznali vsem jezikom enakopravnost pri uradih in oblastnijah. Ta določba ne velja samo za državne urade, marveč tudi za druge, torej tudi za občinske urade. Deželna vlada bi imela skrbeti za to, da se ta določba obveljavi. Slovenski občani pa so bili legitimirani, da se proti objavi razglašala o volitvah v nemščini pritožijo.

Drugi nemški listi imajo toliko spoštovanja do svojih čitateljev, da so objavili tudi razsodbo državnega sodišča, le »Fr. Stimmen« je razsodba tako vzela sapo, da jo je — zamolčala. Nemški čitatelji tega »Intelligenzblatt« še zmiraj čakajo na razsodbo, o kateri je druga nemška javnost že obveščena. Vsi Slovenci, zlasti koroški Slovenci, bodo te zmage zopet veselili. S tem smo napravili v borbi za pravice en korak naprej. Sodne razloge bomo, ko se sodba dostavi, dobesedno objavili. Danes konstatiramo le, da je s to razsodbo zopet prodrt led na eni točki, da so na slovenskem ozemlju vse občine, ne glede na to, ali so Slovenci v večini ali manjšini, tudi nemškutarke občine, dolžne, volitve razglašati v slovenskem in nemškem jeziku, sicer so vse volitve neveljavne. Odtod tista velikanska poparjenost Nemcev in nemškutarjev. To je sijajno zadoščenje kruto preganjanemu slovenskemu ljudstvu na Koroškem in političnemu vodstvu, zlasti še g. dr. Brejcu, ki je seveda naredil pritožbo na najvišje sodišče, v katerem sedijo skoro same ekscelence, bivši ministri itd., dvanajst najodličnejših mož avstrijske javnosti in med temi so Nemci v večini. To je občuten moraličen in političen poraz deželne vlade koroške, ki žalibog tudi pod novim gospodom deželnim predsednikom, kakor dokazuje predležeči slučaj, Slovencem ne kaže nič bolj prijaznega lica, kljub temu da je glede dosedanje rabe slovensčine v občini Slovenji Plajberk okrajno glavarstvo celovsko poročalo direktno neresnico, o čemur se bo, kakor slišimo, še na drugem mestu govorilo. Obenem pa naj služi ta zmaga našim ljudem tudi v vzpodbudo, vztrajnost in požrtvovalnost v narodnem in političnem delu. Taki provincialni šovinisti, kakor pri »Freie Stimmen« in njihovi podrepniki zunaj nas ne bodo strahovali, če se bomo branili!

Steckenpferd- Militärmelkato milo

prej ko slej neuprno za racionalno oskrbo polti in lepote. Priznanostna pisma. Po 80 h povsod.

Slovenci, podpirajte „Mir“ z inseriranjem!

XXIII. letni občni zbor

Katoliško-političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem

se vrši

v četrtek dne 30. oktobra 1913

točno ob 11. uri dopoldne v veliki dvorani hotela
Trabesinger v Celovcu

s sledečim sporedom:

1. Poročilo društvenega načelnika.
2. Govor o političnem položaju slovenskega naroda, govori član „Hrvatsko-slovenskega kluba“, g. profesor Jarc iz Ljubljane.
3. Poročilo starega odbora.
4. Volitev odbora.
5. Slučajnosti.

Dolžnost vsakega zavednega koroškega Slovenca je, da se tega zborovanja udeleži in skrbi, da se ga tudi drugi udeležijo. Časi so nad vse resni in ljudstvo je potrebno političnega pouka, da dobi pravi vpogled v položaj.

Politične vesti.

Ultimatum Avstrije Srbiji.

Avstro-Ogrska je zahtevala v Belgradu vnovič, da mora Srbija v par dneh zapustiti zasedene strateške točke v Albaniji. Ako se to ne zgodi, Avstro-Ogrska resno in odločno poseže vmes.

Srbija že odnehala.

Generalni tajnik v srbskem zunanjem uradu, Štefanovič, je obvestil zastopnika avstrijskega poslanstva pl. Storcka, da je bil sklenjen ukaz glede umaknitve srbskih čet iz albanskega ozemlja in že izdano povelje. Srbske čete bodo tekom osmih dni popolnoma zapustile Albanijo.

Srbski poslanik na dunajskem dvoru, Jovanovič, je posetil zunanjega ministra grofa Berchtolda in mu v imenu svoje vlade izjavil, da se je Srbija odločila ugoditi njegovim zahtevam in da bodo srbske čete zapustile albansko ozemlje že do sobote.

Nagli odgovor srbske vlade na avstrijski ultimatum je na Dunaju zelo presenetil. Dunajski merodajni krogi so nemalo vznemirjeni in iščejo z mrzlično naglico pravih vzrokov za nepričakovano hitro došli odgovor. Zlasti premišlujejo, če ne tiči tu morda kaka diplomatska protipoteza Srbije, ki se nahaja v popolnem sporazumu z velesilami tripelentente.

Zatrjuje se, da je dobila Srbija od držav tripelentente primerne garancije za varstvo svojih mej napram Albaniji in da je tripelententa obljubila Srbiji tudi nagrado za njeno trezno postopanje, s katerim je preprečila izbruh nevarnih evropskih konfliktov.

Državni zbor.

Poslanska zbornica se je sestala 21. t. mes. k jesenskem zasedanju. Poslanci so došli skoro polnoštevilno na Dunaj, a razpoloženje med njimi ni nič preveč povoljno. Splošno prevladuje glede parlamentarnega delovanja pesimizem in obstoja le malo upanja, da bi se posrečilo urediti redno delovanje poslanske zbornice.

Že takoj prvi dan jesenskega zasedanja se je pokazalo, da obstoje v parlamentu še vedno one stare zapreke, ki so ovirale delovanje v poletnem zasedanju. Ko je poleti odšla zbornica na počitnice, je vlada obljubljala, da se bodo do jeseni razmere zelo zboljšale. Obljubila je ureditev češko-nemškega spravnega vprašanja in razjasnitev položaja v poljsko-rusinski krizi. A vlada ni izpolnila niti ene obljube. Narobe! V Galiciji je s svojo pasivnostjo popolnoma pokopala že skoro perfektno spravo med Poljaki in Rusini na Češkem pa je z uvedbo upravne komisije prekršila ustavo. K temu prihaja še splošna nezadovoljnost s sedanjo vlado med Jugoslovani.

Zopet strašna nesreča v zraku. — 22 oseb mrtvih.

V Nemčiji so zgradili dozdej 21 zrakoplovov po načrtu grofa Zeppelina, ki se daje voditi. Milijone so stali ti zrakoplovi, a komaj 7 jih je še v službi. Dne 17. oktobra 1913 ob 10. uri dopoldne so preizkusili v Jo-

hannesthalu pri Berlinu novi Zeppelinovec L 2., a zrakoplov ni imel sreče in je zgorel.

Kako se je zgodila nesreča. — Od posadke nihče več ne živi.

Uradno poročilo opisuje nesrečo takole: L 2. se je imel ob 8. uri dvigniti v zrak, da napravi kratek polet. Poleg posadke so bili na krovu zrakoplova: komisija mornariškega urada, da prevzame zrakoplov, iz Zeppelinove tvornice en zrakoplovni kapitan, en inženir, dva monterja, en kapitanski poročnik in kot gost en častnik armade; skupno 28 oseb. Da se vzravna teža, pet mož posadke niso vkrcali. Ko so preizkusili vse dele zrakoplova in pred vsem motorje, se je L 2. dvignil ob 10. uri 16 minut v zrak in se je kmalu dvignil 200 metrov visoko. Ob 10. uri 19 minut opazijo zanesljivi opazovalci v sprednji gondoli švignti plamen, ki se je hitro širil. V dveh do treh sekundah je ves zrakoplov gorel; na 700 metrov daljave se je čula močna eksplozija; zrakoplov strašno hitro pada. Ko se zrakoplov nahaja 40 metrov visoko, se čuje drug pok; najbrže je eksplodiral bencin; ko zadene zrakoplov na tla, se začuje tretji pok. Vojaki lete k zrakoplovu, ki je 700 metrov daleč padel na tla od mesta, kjer se je dvignil v zrak. Tudi pionirji, ki v bližini vadijo, prihite na pomoč, kakor tudi zdravniki, kmalu za njimi gasilci in avtomobili, ki so last bolnišnic. Dva vojaka potegnjejo še živa izpod razvalin in nevarno ranjenega poročnika barona von Bleul, ki je pa drugi dan ob 5. uri 25 minut popoldne na opeklinah umrl; tudi še živa vojaka sta kmalu v strašnih bolečinah umrla. **Od posadke, ki se je dvignila z L 2. v zrak, torej nihče več ne živi.**

Dnevne novice in dopisi.

Šolske vesti. Imenovani so: Za nadučitelja v Pontablju nadučitelj Danijel Leitner v Liesingu, za učitelja v Celovcu Janez Kropf v Grabštanju. Prestavljen je nadučitelj Lovro Horvat iz Pontablja v Globasnico. Učitelj Franc Dragatin je prideljen vadnici c. kr. učiteljsča v Celovcu, učiteljica Henrieta Schnabl iz Železne Kaple pa v Nemški Št. Vid. Deželni šolski svet je izpremenil svoje sklepe z dne 4. julija 1913 in je pustil nadučitelja Jerneja Jedlovčnika v Malem Št. Vidu in nadučitelja Fortunata Maršurka je poslal v Dvor pri Vrbi. Da odslužijo cesarja, so dobili dopust učitelji Ferdinand Kovač v Podkloštru, Janez Rauter na Kokovem, Franc Kogelnik na Fari pri Prevaljah in Franc Lučovnik v Št. Janžu v Rožu.

Vojaška vest. V priznanje izbornega službovanja je bil podeljen podpolkovniku 17. pešpolka g. Janezu Neubacherju vojaški zaslužni križec in nadporočniku lovskega polka št. 19 g. Aleksandru pl. Farkashazyju vojaška zaslužna kolajna na rdečem traku.

Poštno ravnateljstvo za Koroško. C. kr. poštni svetnik poštne ravnateljstva v Inomostu dr. Teodor Swenceny je imenovan za poštne nadravnatelja in vodjo novega poštne ravnateljstva za Koroško v Celovcu.

Smo še v Avstriji? Tako vprašuje »Kärntner Tagblatt« (z dne 21. oktobra, št. 242) z ozirom na nemškonalno lipsko slavnost v Celovcu. Malenkostne koroške nemške strankarske razmere so preprečile, da bi bili pri slavnosti sodelovali vsi državni zvesti elementi (življi). Nestrpnost in zlorabljanje narodne misli v strankarske namene sta se ujedla tudi v to slavlje, in le tako je bilo mogoče, da so se v soboto zvečer vršili prizori, ki spadajo v zakotne pivnice, ne pa k tako imenitnim jubilejnim slavnostim. Z vsem povdarkom in resno je treba dalje vprašati, zakaj so se pri tej slavnosti tako boječe ogibali avstrijske patriotične misli? Zakaj se je venomer imenovala le Nemčija, le Prusija, zakaj se je govorilo samo o pruskih vojskovodjih? Ali se morda mora Avstrija leta 1813. sramovati? Nasprotno! Brez Avstrije bi pri Lipskem zmaga narodov sploh nikdar ne bila mogoča. Kako revna in zgodovinsko neresnična je bila sobotna celovška slavnost! To ni bila nikakšna patriotična spominska slavnost, in tudi ne narodna, marveč čisto navadna strankarska prireditve, iz katere so zveneli glasovi, katerih odmeva danes ne maramo

slišati; glavno glasilo koroškega liberalizma označuje to prireditev kot tako, ki se je vršila v znamenju nemškonacionalne visoke misli. Kaj bi bilo z Nemčijo leta 1813. brez sodelovanja vseh različnih narodov Avstrije? Res, lepa in idealna je bila pruska vstaja, toda kaj bi bila nasproti Napoleonovemu svetovnemu vladarstvu brez rusko-avstrijske pomoči zmogla! A svobodomiselnost koroško časopisje ve te dni tako malo povedati o avstrijski pomoči v velikem osvobodilnem boju; vseh vojskovodij se hvaležno spominja, le Schwarzenberga, zvestega Avstrijca, vrlega, premišljenega feldmaršala zveznih armad to časopisje noče poznati! Res sramotno je, da se zasluge lastne domovine tako hitro pozabijo! Tako sodi celo »Kärntner Tagblatt«, ki sicer vsako besedo desetkrat premisli, predno jo zapiše proti nacionalcem in njihovim prireditvam.

Nemški patriotje v Avstriji. Vsenemci so na Dunaju priredili lipsko slavlje. Na slavlju je govoril Schönerer, ki je izvajal, da je rešitev Nemcev v Avstriji v tem, da se Avstrija kot zvezna država priklopi Nemčiji. Pozval je navzoče, naj zakličejo: »Heil Kaiser Wilhelm!« Navzoči so se dvignili s sedežev in kričali »Heil Kaiser Wilhelm!« Vladni zastopnik je grozil, da shod razpusti, ako se to ponovi. Navzoči so razburjeno protestirali in nastal je silen kraval. Ko se je razburjenje poleglo, je Schönerer končal svoj govor. Slavlje je bilo zaključeno s himno »Die Wacht am Rhein«. — To je nezasišan škandal, da vladni zastopnik shoda ni takoj razpustil, ampak je samo grozil, da to stori, če se izdajalski klici ponovijo. Po Koroškem so zasledovali patriotske Slovence in jih vlačili pred sodišče, če so se v vojski med vreda tujima državama postavljali s svojimi simpatijami za narod, ki je Slovence po jeziku in veri bliže, kakor Turki. Na Dunaju pa se na javnih shodih uganja očitno izdajalstvo, in vladni zastopnik ne razpusti shoda! Vprašamo, ali so tudi že naše avstrijske oblasti okužene s pruskim patriotizmom? Da dobimo na to vprašanje tudi odgovor, naj poskrbijo slovenski poslanci!

Na naslov velikovškega okrajnega glavarstva. Od več strani smo naprošeni, opozoriti okrajno glavarstvo v Velikovecu, da pošlje k vsem komisijam vsaj enega uradnika, kateri bi bil popolnoma zmožen slovenskega jezika, ker naše ljudstvo ne more slediti obravnavi v nemškem jeziku. Tej naši želji ustreže okrajno glavarstvo tem lažje, ker je nam znano, da so nekateri uradniki pri glavarstvu popolnoma veščji slovensčine.

Domača umetnost. Akademski kipar Alojzij Progar v Celovcu je izklesal krasen kip Jezusovega Srca iz marmorja za grofa Bela Somssicha na Ogrskem. Kip je nekaj izrednega; zlasti glava Kristusova je tako lepa, kakor je sicer ni zlahka videti. Kip je 108 m visok. Delo res hvali mojstra.

Osebnost. C. kr. policijski koncipist Rudolf Junowicz je od tržaškega policijskega ravnateljstva premeščen v Celovec k predsedstvu deželne vlade. Ljubljanski listi so ga označili kot hudega nasprotnika Slovencev in so vedeli o njem marsikaj povedati.

Državni uslužbenci so imeli v nedeljo, dne 19. t. m., v Celovcu dobro obiskan shod, na katerem so se hudovali, da se jim še niso zvišale plače. Napadali so državni zbor in vlado. Govorili so poslanci Dobernig, dr. Waber, Lučovnik, dr. Waldner in dež. posl. dr. Angerer. Vsi so zatrjevali svojo goroko ljubezen do uradnikov.

Nesreča z avtomobilom. Avtomobil zdravnika dr. Mareša v Celovcu je na cesti med Virškovasjo in Hombergom zavozil v rov ob cesti. Šofer se je nekoliko opraskal. Avtomobil se je močno poškodoval in so ga morali v Celovec peljati.

Morilec alkohol. Dne 13. t. m. je popival v neki žganjarni v Beljaku 36 let stari delavec Franc Sornik iz Čezsoče pri Tolminu. Neki sopivec mu je dal zaušnico, da se je zgrudil na tla. Zunaj je Sornik večkrat padel. Bil je aretiran. Neki tovariš v zaporu je pravil, da je Sornik celo noč nemirno spal in konečno padel z ležišča na tla. Zjutraj so ga našli nezavestnega. Še istega dne popoldne je umrl v bolnišnici. Imel je počeno glavo.

Samoumor. V nedeljo, dne 19. t. m., zjutraj so našli v Celovcu na dvorišču neke hiše v Hofmanovi ulici mrtvega 20 let starega stavbnega tehnika Karla Mihena. Ustrelil se je z revolverjem v srce.

Nesreča pri kopanju kanala. Pri kopanju kanala v Beljaku se je s cevmi za kanal obloženemu vozu, ki je obstal zraven jame, s konji vred udrlo. Voz je padel na 57 let starega delavca Petučnika in ga poškodoval. Petučnik je ušel smrti le, ker je takoj skušal zlezti v cev, ki je najprej padla v kanal in je vtaknil v njo glavo. Zmečkalo mu je levo roko in je zraven tega zadobil več hudih notranjih poškodb. Prepeljali so ga v bolnišnico. Voznik in polir sta zaradi tega naznanjena oblasti.

Oblasti zoper izseljeniške družbe. Dolgo časa so državne oblasti mirno gledale, kako izseljeniške družbe, oziroma njeni agenti trumoma zapeljujejo ljudi v Ameriko. Država je pri tem mnogo trpela, a za vse tozadevne pritožbe je imela gluha ušesa. Dunajska »Reichspost« je zadnje čase razkrila, kako brezvestno baranta na škodo države z izseljeniki družba »Candien Pacific«. Država je končno vendar posegla vmes. V uradu »Canadien Pacific« se je vršila preiskava. Konfiscirali so knjige in korespondenco. Tukajšnji urad družbe je oblast zaprla, oblast pa je zaprla tudi vse filijalke te družbe v Avstriji, tako da družba v Avstriji ne more več »delati«. Proti družbi »Candien Pacific« so vojne oblasti zahtevale, da naj se uvede preiskava. Zaupno so namreč poizvedele da prevaža družba tudi vojaščini podvržene osebe v Kanado, in sicer v velikanskem obsegu, osobito zadnjih deset mesecev. — Vojaške oblasti so dognale, da je družba v zadnjih desetih mesecih nič manj kakor 112.000 vojaščini podvrženih mladeničev in mož prepeljala v Kanado. — Stališče trgovskega ministra je vsled te zadeve zelo omajano. Poročila pravijo, da je bil cesar zelo potr, ko je slišal o tej zadevi. V državnem zboru je bilo zaradi tega vloženih več interpelacij, ki zahtevajo pojasnila, v koliko je kriva vlada. Pojasnila, ki so jih v pododseku proračunskega odseka dajali trgovinski minister dr. Schuster, sekcijski načelnik Riedl in notranji minister Heinold, so bila netočna in poslancev niso zadovoljila.

Lov na leve v Lipskem. V Lipskem je bil nekaj dni cirkus Barnum. Pri odhodu je voz, v katerem so bili levi, trčil skupaj z električno in se razbil. Osem levov je ušlo. Ljudje so prestrašeni begali po ulici in vpili, levi so pa tulili. Policija je s pomočjo cirkusovih uslužbencev napravila lov na leve. Štiri leve so kmalu ustrelili, drugi so zbežali v neki hotel, kjer so se ljudje grozno prestrašili. Levi so bili tudi iznenadeni in so begali po stopnicah gori in doli. Hišo so obstopili. Enemu levu se je posrečilo zopet ulti na cesto, kjer je napadel dva uprežena konja in ju nevarno razmesaril. Pa preden je mogel konja raztrgati, so ga že ustrelili. Na cesti je ležalo pet mrtvih levov. Krotivka levov se je same žalosti vrgla na mrtve leve in so jo morali policaji s silo odstraniti. Druge leve so polovili v hotelu z mrežami; enega so dobili na stranišču, drugega na podstrešju. Enega leva in enega tigra, ki sta tudi ušla, je krotivka zvalila v voz za zverine in so ju tako ujeli. Na enega leva so oddali policaji z revolverji 150 strelcev in je bil takorekoč preluknjan. Mrtve leve so spravili k policijskemu predsedstvu.

Drobne vesti. V Krakovu sta v cirkusu Kludski po predstavi napadla dva leva tigra in ga popolnoma razmesarila. — V Jadranskem morju je minoli teden razsajal hud vihar. Neko laško ladjo, ki je vozila premog v Raveno, je vihar treščil ob skale, da se je razbila. Posadka, obstoječa iz osem mož, je utonila. — V Irkutsu je zasledila policija podzemeljski rov v smeri proti poštnemu posloju. V hiši, odkoder je vodil rov, so stanovali sami Kitajci. Petdeset so jih zaprli. Najbrž so hoteli pošto okraati. — V Stanislavu na Poljskem so aretirali profesorja na konservatoriju v Florenci, Roda Bianchi, Laha, ki se je vračal z obiska pri svojem bratu v Peterburgu in je fotografiral železnične naprave pri Worochti. Sumijo, da je vohunil za Italijo. — Na Dunaju je napravil drzne polete z letalnim strojem najdrznejši pilot, Francoz Pegoud, ki ima letalo popolnoma v svoji oblasti. Prekopice-

nil se je v višini 1000 metrov z letalom šestkrat zaporedoma, tako, da so bila kolesa letala zgoraj in voditelj stroja z glavo navzdol. Dunajčani so veselega in živahnega Francoza navdušeno pozdravljali. Pegoud je rekel, da vetri zanj niso nevarni. — Za kolero je dosedaj na Hrvaškem zbolelo 494 oseb; od teh so umrle 203 osebe.

Beljaška okolica. (Is holt a Slowene.) C. kr. deželni kulturni svet koroški je priredil 17. oktobra 1913 v Beljaku za beljaško okrajno zvezo svojih podružnic komisionalno oceno bikov, katerih lastniki so prosili za subvencije za držanje, vzrejo in nakup bikov, pod vodstvom deželnega živinorejskega nadzornika g. Sumija. Med prosilci je bil tudi neki kmet, Slovenec iz Sedla pri Marija na Zili. Dotičnik, znani kot marljiv bikorejec, kojega trud pri bikoreji po večini nemškonacionalnim pristašem prav pride, pripeljal je tudi svojega nedavno v Belanski dolini kupljenega bika. Ocena se je glasila »Krampen« (prejšnji lastnik ga je imel celo poletje na slabi plačini, zatorej pomanjkljiva rejenost in dolga dlaka), dasi so se celo nekateri nemški nacionalci toplo zanj zavzemali, uvidevajoč, da bikova kakovost ni ravno slaba in ker obstoja v dotičnem kraju absolutna potreba po biku, posebno pa po takem, ki je prišel iz daljnega kraja, in torej krvnega sorodstva še ni. — Medtem stopi v ospredje g. Ranner p. d. Feidlbauer na Zarnici, ki je g. Sumiju nekako asistiral, ter mu na pol glasno (tajinstveno) zakliče: »Is' holt a Slowene«, z očitnim namenom, vplivati, da dotični kmet ne bi dobil podpore. Tem besedam sledeča hipna tišina je označila zadost, da je bil vsestransko spoznan zlobni namen tega izreka. Da se tako postopa s koroškimi Slovenci, je kriv famozni zakon o deželnem kulturnem svetu, ki Slovencev ne pozna, je pa našel vseeno na Dunaju radovoljno potrditev. To je znak, da Dunaj tudi ne pozna koroških Slovencev kot naroda, ampak samo kot činitelja, ki naj daje točno svoj denar in svoje fante.

Velikovec. (Ali smo še v Avstriji?) Kakor drugod so tudi nemški Velikovečani slavili v soboto, 18. t. m., stoletnico zmage pri Lipskem, toda na način, ki mora globoko užaliti vsakega poštenega Avstrijca. Vršila se je ta patriotska (!) slavnost tako-le: Turnrat naznani slavnost po lepakih in pravi, da prirede nemška (völkische) društva slavnost — z bakljado, govori, godbo, petjem in plesom! V soboto se okraši mesto z zastavami, po večini frankfurtarskimi. Največja frankfurtarca plapola raz občinsko hišo. Ob 8. uri se vrši obhod po mestu med divjim vpitjem in hajlanjem. Skoraj sami šolarji nosijo lampione — v pruskih barvah s slikami Hohenzollerjev. (Gospod Almer, kaj porečete k temu? Op. ured.) Pred magistratom nagovori pisano družbo bivši klobučar, sedaj podžupan Gratzhofer, čigar obličje obsevajo trije lampioni v pruskih barvah. Slavi prusko armado, pruske žene in dekleta, in šunta zlasti mladino, naj se — po njih vzgledu — bolj hrabro vojskuje za od vseh strani strahovito ogroženi (!) nemški Velikovec! Ko se divje hajl-vpitje ob koncu »duhovitega« patriotskega govora poleže, se ljudstvo odkrije in pevci zapoje himno »Die Wacht am Rhein«. Nato odidejo »oficielni« udeleženci v telovadnico, da se zamorejo ondi — med štirimi stenami — še na bolj odkrit način navduševati za mater Germanijo, zlasti s prepevanjem pruskih bojnih pesmi! Svojemu patriotskemu čutu dajo nato duška v plesu, ki traja do ranega jutra. Ko gre verno ljudstvo zjutraj k službi božji, pa kinkajo ti patriotje, polni pangermanskega navdušenja, proti domu. — Tako se vrše v 20. stoletju patriotske (!) slavnosti v Avstriji, pri katerih se nikdo ne spomni svojega sivolasega, slavnega cesarja, ne slavnih zmag naše armade. Bog nas varuj takih lažipatriotov! »Lieb' Vaterland magst' traurig sein...«

Glasnik Slov. kršč. socialne zveze. Prireditve.

Hodiše.

Konstantinova slavnost v Hodišah se je v nedeljo, dne 12. t. m., kar najlepše obnesla. Mnogo ljudstva je prihitelo v naše svetišče iz sosednih far, zlasti z

Otoka, da je bila cerkev že prenapolnjena. Živo smo se med grmenjem topičev spominjali davno pretelih časov ljutega preganjanja in zatiranja krščanske Cerkve, posebno pa za kristjane usodepolnega leta 313. in se skupno navduševali za sveto vero — naš najdražji zaklad na zemlji. Domač mešan zbor je med slovesno mašo krasno prepeval Hladnikovo latinsko mašo.

Vogrče.

»Sveta vojska.« Srečno smo v nedeljo, dne 5. t. m., izvojevali »Sveto vojsko«. Nič hudega se ni zgodilo. Niso sicer pokale strojne puške ali celo topovi, tudi ni bilo nič mrtvih ali ranjenih, pač pa so pušice besed govornikovih na ustanovnem shodu merile na toliko pogubonosno pijančevanje in zapravljanje med Slovenci. V zares krasnem, daljšem govoru nam je gospod Puhar iz Ljubljane kazal škodljivi vpliv alkohola na truplo človeško, v živih barvah nam slikal žalostne posledice pijančevanja, posebno pa žganjepitja v družinskem kakor javnem življenju. Lepe skioptične slike pa so kot primerna ilustracija spremljale besede govornikove. Govor je napravil na poslušalce globok vtis. Komu ne bo na primer podoba grozne smrti zblaznelega pijanca ostala v trajnem spominu? Zborovalcev bi bilo lahko več, vendar se je še precejšnje število udov prijavilo tako za drugo kakor tudi za prvo stopinjo. Samo »mladih junakov« nam skoraj popolnoma manjka. Ker imamo tukaj itak zadosti društev, smo »Sveto vojsko« ustanovili samo kot cerkveno bratovščino, v izobraževalnem društvu pa napravili treznostni odsek. Dal Bog, da bi naše ljudstvo vendar enkrat spoznalo, kam ga vodi pijančevanje in da bi si po tem shodu pridobivala treznost vedno več tal!

Prevalje.

Zborovanje in igra, katero je priredilo naše delavsko društvo v nedeljo, 12. t. m., se je prav sijajno obneslo. Od blizu in daleč je prišlo ljudstva, do so bili društveni prostori daleč premajhni. Privlačna sila je bila pač lepa igra »Krivoprisežnik«, ki je bila tudi že na drugih odrih z velikim odobravanjem sprejeta. Govoril je domači gospod župnik o socialnem vprašanju, pokazal je v poljudnih besedah, da je obstalo to vprašanje vedno in da so v različnih časih različni narodi po svojem hoteli rešiti to vprašanje. Katoliškemu delavstvu je gospod župnik pokazal, da je način, kakor hoče socialna demokracija to vprašanje rešiti, smešen in nemogoč. Govor je bil z velikanskim zanimanjem sprejet. Nato je sledila igra. Kdor je bil zraven, mora pač priznati, da so igralci res igrali izvrstno. Posebno pa moramo omeniti vloge Kmetovca (g. Kogelnik), Krivoprisežnika (g. Abraham) in Veronike (gdč. Pepca Kotnikova), ki so tako dovršeno igrali, da bi delali čast vsakemu gledališču. — Med odmori je svirala godba in so se glasile lepe pesmi pod vodstvom guštanjskega organista. Prihodnjič na svidenje!

Kazaze.

Konstantinova slavnost, ki jo je priredilo Slovensko izobraževalno društvo v Kazazah minulo nedeljo, dne 12. t. m., se je izvršila v veliko zadovoljnost tistih, ki so bili navzoči. Dopoldne je bila cerkvena slavnost s primerno pridigo in slovesno sveto mašo, pri kateri je tudi precej ljudi pristopilo k svetemu obhajilu. Ob pomanjkanju drugih večjih prostorov se je popoldanska slavnost vršila v v ta namen okusno pripravljenem, dosti prostora nudečem skednju pri podomače Kosu v Kazazah. Za varnost pred ognjem je bilo vse potrebno preskrbljeno. Po pozdravu in otvoritvenem nagovoru je č. gospod Sekol, župnik v Vogrčah, razložil poslušalcem ustroj, namen in pomen slavnostne igre, da so potem ob njeni uprizoritvi ji mogli gostje z večjim razumevanjem slediti. Veliko pozornost in zanimanje je nato vzbudil govor podpredsednika Slovenske krščansko-socialne zveze v Celovcu, ki je govoril več kot tri četrt ure o preganjanju kristjanov v rimski državi ter o pomenu letošnjega svetega leta. Ker je bilo na slavnosti več ženstva kakor moštva navzočega, je govornik opisal kot zglede mučeništva posebno devico in žene, kakor sveto Nežo in Cecilijo ter sveto Perpetuo in Felicito ter dodal nato še natančen popis bitke ob milvijskem mostu. Hvala

mu! Višek slavnosti pa je tvorila zgodovinska igra: »V tem znamenju boš zmagal!« ki so jo uprizorili igralci Izobraževalnega društva v Vogrčah. Ne bomo mnogo hvalili, samo to rečemo: vsi so bili na mestu, zlasti pa so bile glavne vloge v spretnih rokah. Ni čuda zato, da so bili gledalci naravnost očarani. Staro in mlado, moštvo in ženstvo, vse je izjavljalo: »Res, lepo je!« »Ni mi žal, da sem prišel!« »Kako resno in odločno nastopajo!« Slišali smo celo željo: »Oh, da bi le še tri ure trajalo!« Dolgo je trpelo, a ljudje so vztrajali do konca in se potem mirno razšli. Preden so se pa razšli, so zaklicali, ko so videli, da so njih upi izpolnjeni, vrlim igralcem (3) in igralcem (15) v zahvalo s krepkim glasom trikrat: »Živio!« S priprosto večerjo so bili igralci nato pogoščeni, nakar so zapevši v slovo: »Hej Slovenci«, »Lepa naša domovina« in »Slovenec sem«, odšli proti domu. Čast jim in čast društvu, ki ima tako spreten igralen zbor! — Udeležba je bila precejšnja, vendar bi bila lahko še obilnejša. Mnogo je bilo tudi gostov iz Priblevasi, Lovank, Dobrlevasi, Rinkol in Kokija, gospod Rutar je prihitel celo iz daljnje Žitarevasi. Hvala pa tudi domačemu gospodarju za prepustitev prostorov in dekletom za okinčanje zborovališča.

Društvena naznanila.

Velikovec. Sl. kat. izobr. društvo »Lipa« priredi v nedeljo dne 26. oktobra t. l. mesečno zborovanje. Začetek točno ob 3. uri popoldne. Na sporedu je: Govor (č. g. J. Žel), petje domačega pevskega zbora, tamburanje, pobiranje članarjine in igra »Fernando strah Asturije«, ki se bo igrala prvič na Koroškem. Obenem prosimo, da se točno udeležite, da lahko točno začnemo.

Podljubelj. Ženski shod se preloži na poznejši čas.

Bilčovs. V nedeljo, dne 26. oktobra 1913, priredi katol. slov. izobraževalno društvo »Bilka« svoj mesečni shod dopoldne po božji službi pri Miklavžu v Bilčovsu. Pride govornik iz Celovca. — Odbor.

Št. Jakob v Rožu. Naše izobraževalno društvo priredi s sodelovanjem pevskega društva »Rožice« v nedeljo, dne 26. oktobra, popoldne ob pol štirih pri Orinu v Slatnah zborovanje. Na sporedu je govor, igra, deklamacija in petje. Vstopnina se ne bo pobirala. Pridite v obilnem številu! Žal ne bo nobenemu!

Slovenske občine in slovenska društva! Spominjajte se v svojih proračunih „Slovenske Straže“!

Cerkvene vesti.

Radi nastalih zaprek se sestanek Sodalitete presv. Srca Jezusovega za dekanije Beljak, Šmohor in Trbiž ne more vršiti 29. t. m., ampak šele teden pozneje, to je dne 5. listopada ob pol 2. uri popoldne v župnišču v Podkloštru.

Osebnosti. Za kaplana v Šmarjeti pri Volšpergu je nastavljen kapucin pater Savec. — V pokoj sta stopila župnik Scheriau v Šmihelu pri Volšpergu in č. g. Matej Trepal.

Razpisani sta župniji Winklern in Šmihel pri Volšpergu do 29. novembra.

Občni zbor Cecilijinega društva za krško škofijo se vrši prihodnjo sredo dne 29. t. m. v Beljaku po sledečem sporedu: Ob 9. uri slavnostna sv. maša v mestni farni cerkvi; poje se »Missa Maria Loretto« za mešan zbor s spremljevanjem orgelj in kvarteta na pihala, komp. Vinc. Goller. Offertorium »Benedicat anima mea«, komp. I. Mitterer. — Ob pol 11. uri občni zbor v Hotelu »Post«. 1. Poročilo predsednika. 2. Blagajnikovo poročilo. 3. Govor č. g. P. Mih. Horna O. S. B., uda papeževe koralne komisije. 4. Pomen koralne knjige (Graduale) za cerkveno glasbo, govori dr. Otto Drinkwelder iz Gradca. 5. Nasveti in slučajnosti. — Popoldne ob 3. uri v mestni farni cerkvi pete lavretanske litanije (v G za zbor in orglje, komp. M. Filke op. 98) Tantum ergo za zbor v Es, komp. Ant. Bruckner. Po blagoslovu cerkveni koncert: 1. »Ave Maria«, šesterglasno, komp. Ant. Bruckner. 2. Koralna predigra, komp. I. S. Bach (O. Gatterer, Celovec). 3. »Noel«, komp. Adolfo Bossi op. 37 Nr. 5 (č. g. K. Mayerhofer, Beljak).

4. »Pobožne ure«, za sopran in alt, gosli in cello, komp. V. Hermann op. 45. 5. Himna za sopran, solo, zbor in orglje, komp. Mendelssohn-Bartholdy. 6. »O sanctissima«, prvi stavek fantazije za orglje, komp. Stehle (Gatterer).

Orgljarsko šolo v Celovcu obiskuje v letošnjem prvem letniku 15 učencev, med temi 9 Slovencev.

Ako še niste, pošljite naročnino!

Raznoterosti.

Odkritje Kosciuskovega spomenika. V West Point v Ameriki so odkrili v navzočnosti mnogih odličnih ameriških Poljakov bronasti spomenik generala Kosciuska. Kip poljskega boritelja za neodvisnost Združenih držav je izvršen v nadnaravni velikosti. Spomenik je odkrila Miss Helen Townsley, hčerka polkovnika Townsley, poveljnika akademije v West Point. Ko je padla zaveza, so zagrmeli topovi v pozdrav junaku, ki je stal vedno na strani zatiranih in tlačanih. Govorjenih je bilo tudi več govorov v angleškem in poljskem jeziku.

Koliko ljudi ugonobijo divje zveri in kače? V Angliji redno vodijo seznamke o človeških žrtvah, ki jih zahtevajo roparske zveri in kače. To pot je izšel o tem obširen statistični izkaz, ki obsega dobo zadnjih 30 let. Iz podatkov se vidi, da je za človeka v Indiji najnevarnejša zver tiger. V zadnjih petih letih pada na njegov račun celih 38 odstotkov vseh človeških žrtev. Za njim pridejo: Leopard s 16, volkovi z 12 in medvedi s 4 odstotki. Te primerjalne številke se pa nanašajo samo na roparice, ki so lani raztrgale okroglo 2400 ljudi. K temu pridejo pa še sloni in hijene, ki pa niti z daleka niso tako nevarne kakor prejšnje. S tem vrsta človeku nevarnih živali še ni zaključena; pod naslovom: »Druge živali« so navedeni še krokodili, divji merjasci, divji psi in bivoli. Le-ti so lani pokončali nad 600 človeških življenj. Največ človeških življenj pa gre na račun strupenih kač, ki so samo lani ugonobile 22.500 ljudi. Kljub vsemu prizadevanju vlade te strašne golazni ni mogoče zatreti. Sicer pa niso vse pokrajine enako prizadete po tej nadlogi; tako je na primer bombaysko ozemlje, kjer najbolj divjajo kužne bolezni, skoro brez strupenih kač. Isto velja o pokrajini Penšab, med tem ko je v Bengaliji vse polno te nevarne golazni. — Drugod pa mori ljudi — šnops!

Varčni milijonar. List »Naš Dom« poroča sledečo zanimivost: Ob nekih jubilejnih slavnostih se je priredil »pivski večer«, katerega se je udeležil tudi ameriški milijonar Armour. Čudno je bilo, da se pri tem »pivskem večeru« ni dotaknil ne piva, ne smodk. Ko so ga vprašali, zakaj se tega vzdrži, je odgovoril: »Jaz sem skozinskoz zdržnik (abstinent). Vzdržujem se vseh alkoholnih pijač, pa tudi tobaka. In veste zakaj? Prihranim si s tem na leto najmanj 1000 dolarjev; in to je tudi nekaj!« — In pri nas? Dninarji in berači celo si danadan domišljujejo — žejo ter zapijejo svoje zadnje krajcarje. Obubožanje, stiska in sila se oprijemlje vedno širših slojev, značajnost vedno bolj izginja, nemoralnost z vsemi strašnimi posledicami pa raste! Kam plovemo?!

Thymol-mazilo s sidrom

Pri manjših, odprtih ranah in opeklinah
Škatlja K - 80.

LINIMENT S SIDROM capsici compos.
Nadomestilo za Pain-Expeller s sidrom
Bolečine odpravljajoče mazilo
pri prehlajenju, revmatizmu, protinu itd. itd.
Steklenica K - 80, 140 in 2-.

Železna albuminat tinktura s sidrom
pri pomanjkanju krvi in bledici. Stekl. K 140.

Dobiva se skoro v vseh lekarnah ali naravnost v
Dr. Richterjevi lekarni „Pri zlatem levu“
Praga I, Elizabetina cesta 5.

Hlapec, starejši mož do 50 let, se išče v službo za neko župnišče na Koroškem. Kje, pove uredništvo.

Nihče ne ve natanko, kaj in koliko sme jesti. Se le ko se pojavijo slabo prebavljanje, gorečica, krči, zaprtje itd., spoznamo napako pri jedi. Zato je potrebno, da imamo vedno doma Fellerjeve odvajajoče rabarbara-kroglice z znamko „Elza-kroglice“. Te pomirjujejo krče, pospešujejo prebavo in nalahko odvajajo in se dobivajo pristne edinole pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 67 (Hrvatsko). 6 škatlic stane samo 4 krone franko in se obenem lahko naroči tudi Fellerjev bolečine odpravljajoči fluid z znamko „Elza-fluid“, 12 steklenic za 5 kron franko. Obe priznani zdravili lahko iz lastne izkušnje priporočamo.

Dobro idoče ključavničarstvo z električnim nagonom in strojnim obratom, obstoječe že 30 let, vodovodno inštalacijsko podjetje, šivalni stroji, kolesa, sesalke itd., s prizidano najemno hišo, v sredini mesta ležeče, je vsled smrti takoj pod zelo ugodnimi pogoji na prodaj. Pojasnila daje gospa Riepl, Celovec, Stari trg št. 3.

Malo posestvo v okolici Celovca in bližini Vrbskega jezera, z lepo hišo za stanovanje, hlevom za 8 do 10 krav, vrtom, travniki in polji, je vsled smrti pod zelo ugodnimi pogoji na prodaj. Več pove gospa Riepl, Celovec, Stari trg št. 3.

Službo išče hlapec, zmožen slovenskega jezika, star 29 let, najraje v kakem župnišču. Tudi je vajen krmiti govejo živino. Več pove Martin Cofl, pd. Jurc, v Belšaku, pošta Pliberk, Koroško.

BARHENTI FLANELI ZEPERI PIKETI KANAFASI KEPRI	Raznovrstne tkalne izdelke razpošilja zanesljivo M. Jirsová,	PLATNA DAMASTI REDKO PLAT. OBRISAČE ZEPNI ROBCI POST. PERILO
--	--	---

imejteljica ročne tkalnice v Novem Hrádku nad Metuji št. 210, Češko.
40 m ostankov za K 20.— franko; neugajajoče se vrne! Vzorcji franko.

Oddaja župniškega lesa v Žitarivasi.

Iz župniškega lesa se proda 100 debel potom pismene ponudbe do 1. novembra 1913 pri župniškem uradu v Žitarivasi, p. Miklavc Koroško, kjer ležijo na vpogled tudi ponudbeni pogoji.

Ni treba, da trpite na skrninastih bolečinah, protinu in nevralgiji. Rabite od zdravniških avtoritet priporočeni

CONTRHEUMAN

Pomirjuje in lajša bolečine, izsesava otekline v členih, pospešuje njihovo gibljivost, odstranjuje neprijetno bolečo srbenje ozeblin in preseneča z učinkovanjem pri utiranju, masaži in obkladkih. 1 tuba 1 krono.

Izdelovanje in glavna zaloga
LEKARNA B. FRAGNER-ja,
c. in kr. dvorni dobavitelj, Praga III-203

Proti predplačilu:
K 1-50, pošilja se 1 tuba
" 5.—, " " 5 tub
" 9.—, " " 10 " franko.

Pozor na ime izdelka in izdelovalca.
Zaloga v lekarnah.

Namesto 12 K samo 5 K!

Elegantni čevlji na jermenčke za gospode in dame po pridejani sliki, z jamčeno pristno usnjo, z dvojno nakovanimi trpežnimi usnjatimi podplati in po najnovejšem kroju, z lepimi kopicami izdelani, **tovarniška cena K 5.—**, po povzetju. Pri naročilu zadostuje centimeterska mera ali pa naznanilo številke. Se dobiva samo pri tvrdki

Schächter Leopold
Dunaj 56, XVI/2, Lerchenfeldergürtel 5.
Neugajajoče se zamenja.

Kupujte pri tvrdkah, ki inserirajo v „Miru“!

Loterijske številke.

Gradec, 15. oktobra:	87	4	84	45	58
Brno, 15. oktobra:	64	80	71	8	72
Linc, 18. oktobra:	36	55	89	42	44

Tržne cene v Celovcu

16. oktobra 1913 po uradnem razglasu:

Blago	100 kg				80 litrov (biren)	
	od		do		K	v
	K	v	K	v		
Pšenica	21	—	22	—	13	54
Rž	20	30	21	50	12	—
Ječmen	—	—	22	64	12	—
Ajda	—	—	—	—	—	—
Oves	16	38	18	—	6	—
Proso	—	—	—	—	—	—
Pšeno	—	—	32	16	20	—
Turščica	—	—	20	74	11	20
Leča	—	—	—	—	—	—
Fižola rdeča	—	—	—	—	—	—
Repica (krompir)	4	80	5	80	2	20
Deteljno seme	—	—	—	—	—	—
Seno, sladko	9	80	11	—	—	—
" kislo	7	—	9	80	—	—
Slama	5	40	7	—	—	—
Zelnate glave po 100 kos.	7	60	8	—	—	—
Repa, ena vreča	—	—	—	—	—	—
Mleko, 1 liter	—	24	—	28	—	—
Smetana, 1 "	—	60	1	20	—	—
Maslo (goveje) . . . 1 kg	2	80	3	40	—	—
Sur. maslo (putar), 1 "	2	60	4	—	—	—
Slanina (špeh), pov. 1 "	2	10	2	30	—	—
" sur. 1 "	2	—	2	20	—	—
Svinjska mast . . . 1 "	2	20	2	40	—	—
Jajca, 1 par	—	16	—	20	—	—
Piščeta, 1 par	2	80	3	60	—	—
Race	—	—	—	—	—	—
Kopuni, 1 par	—	—	—	—	—	—
30 cm drva, trda, 1 m ²	3	—	3	60	—	—
30 " " mehka, 1 "	2	50	3	10	—	—

Živina	Počrez	100 kilogr.				Prignalo	Prodalo
		živa		zaklana			
		od	do	od	do		
Konji	—	—	—	—	—	—	
Biki	—	—	—	—	—	—	
Voll, pitant	—	—	186	—	2	2	
" za vožnjo	530	—	—	—	4	2	
Junci	260	—	—	—	1	1	
Krave	286	480	—	—	36	20	
Telice	—	—	—	—	—	—	
Svinje, pitane	—	—	160	168	30	30	
Praseta, plemena	18	62	—	—	320	240	
Ovce	—	—	—	—	—	—	
Koze	—	—	—	—	—	—	

V Narodni šoli v Št. Jakobu v Rožu na Koroškem imajo čč. šolske sestre internat za dekleta.

Gojenke se učijo in vadijo v vseh ženskih ročnih delih, se učijo kuhati, pravilno ravnati s perilom in drugo.

Začetek meseca novembra.
Na stanovanje in hrano se sprejemajo tudi šolarji za ondotno tri-razredno ljudsko šolo, ki ima slovenski učni jezik.

Vsake vrste **železje, orodje in kuhinjsko posodje**, zlasti potrebščine za zimski čas se najbolje kupuje v trgovini železja, „pri zlati kosi“

J. B. HAFNER

CELOVEC

Paradelsergasse 3 (zraven gostilne pri „Tigru“).
Nizko cene. Prijazna (slovenska) postrežba.

Najboljše kranjske klobase

komad po 20 in 40 vin., razpošiljam po povzetju od 10 kron naprej. Pri večjem naročilu nekaj popusta. **Josip Primc**, gostilničar in izdelovatelj klobas, Selo št. 23 pri Ljubljani.

Ne kašljajte! Nitro vzemite
THYMOMEL SCILLAE,
sredstvo, ki omehčuje, lušči sliz, zdravi lahki in oslovski kašelji, varuje pred vsakim obolenjem dihalnih organov olajšuje pri nadihu in ugodno učinkuje pri otrocih in odraslih. Od zdravniških avtoritet mnogokrat izkušen in priporočen.

Steklenica 2 K 20 vin.
Po pošti proti predplačilu 2 K 90 v 1 steklenici, 7 K 3 steklenice, 20 K 10 steklenic, pošilja se franko. Ne dajte si usiliti potvorov!

Izdelovanje in glavna zaloga v **lekarni B. FRAGNER-ja**
c. kr. dvorni dobavitelj, **PRAGA III.—203.**

Pozor na ime izdelka!
Pozor na varstveno znamko!

35—40 metrov ostankov K 13-50.

Vsled balkanske vojske se velika množina zajamčeno pristnobarvne, pralne, brezhlbne tkanine po zelo znižani ceni proda, in sicer: Kanafasi, močni oksfordi, flaneli in cefiri za srajce, barhenti za bluza in obleko za otroke, modrotiski, šifoni, bela tkanina za perilo in za bala, kriseti, brisalke itd. — Ostanki so dolgi 3—18 metrov. — Razpošilja se po povzetju.

Tkalnica Austria

Gleßhübel pri Novem Mestu na Metuji.
(Pri naročilih dveh zavojev se pošlje franko.)
Naročite, in zadovoljni boste!

Ochsena-kocke za juho po 3 h

zabeljujejo in krepijo vse buljone, juhe, omake, guljaže itd. 1 kocka za en krožnik zadostuje za res dobro dišečo, redilno **govejo juho** s krompirjem in sočivjem in močnim mesnim okusom. Ochsena kot mesno nadomestilo je torej kot

dobra južina za 3 do 6 vin. za osebo.

En poizkus prepriča. Cena je v škatljicah po 48 kock 3 vin. za kos, franko in carine prosto v vsak kraj v Avstro-Ogrski. Plača po prejemu in odobritvi ob koncu meseca. Neugajajoče se vedno sprejema nazaj. Za preprodajalce v škatljicah po 900 kock primeroma ceneje.

Ochsena je brezmejno trpežna in s patentom zavarovana.

ALTONA (Elbe), MOHR & Co., z. z. o. z.

Hranilno in posojilno društvo v Celovcu

uraduje vsak dan, izvzemši nedelje in
praznike, od 10. do 12. ure dopoldne.

Varno naložen denar; najugodnejši kredit za posestnike.

Gostilna blizu Vrbe

s trgovino mešanega blaga, prodajo tobaka, mutnim mlinom, kegljiščem, senčnatim vrtom in vrtom za zelenjavo kakor tudi skalnato kletjo, zidanim živinskim in svinjskim hlevom in 1 oralom zemljišča, je zaradi družinskih razmer pod zelo ugodnimi pogoji takoj na prodaj ali pa se da v najem. — Pojasnila daje županstvo Lipa, p. Vrba, Koroško.

! 500 kron !

Vam plačam, če moj uničevalec korenin

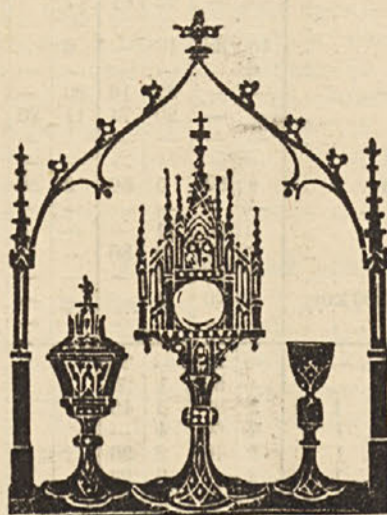

„Ria-Balsam“

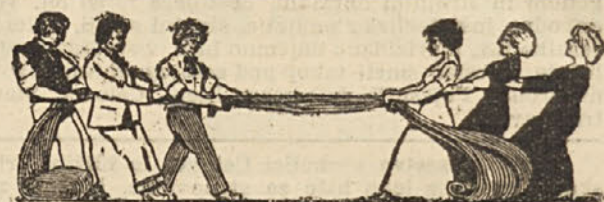
ne odstrani brez bolečin Vaših kurjih oči, bradavice, trde kože v treh dneh. Cena lončku z jamčujočim pismom 1 K. Kemeny, Kaschau (Kassa), L., poštini predal (12/829), Ogrsko.

Mehlhoferjev naslednik

Emerih Waidbacher Celovec,
Burggasse 12

se priporoča prečistiti duhovščini za izdelovanje vseh cerkvenih reči in posod, kot kelihov, monštranc, lestenecv itd. Stare reči se z jamstvom nanovo pozlatijo in posrebrijo. — Na željo ceniki na vpogled.

Najboljše in najmodernejše sukno za moške in volneno za ženske obleke razpošilja najceneje Jugoslovanska razpošiljalna R. Stermecki, Celje 308. Vzorci in cenik čez tisoč stvari s slikami poštnine prosto.

Se ne bojite malih ran?

Slavno 40 let tisočkrat preizkušeno in potrjeno anti-sepsko

Praško domače mazilo

varuje pred onečiščenjem, vnetjem ran, lajša bolečino, pospešuje celjenje in je s svojim mnogostranskim učinkom tudi kot omeščujoče mazilo, ki vleče, v vsaki hiši nezogibno.

1 škatljica 70 v., po pošti proti predplačilu se za K 3-16 pošljejo 4 škatljice, za K 7-10 škatljice franko na vse poštne Avstro-Ogrske.

Glavna zaloga **B. FRÄGNER**, c. k. dvorni dobavitelj, lekarna „pri črnem orlu“

v Pragi III.-203, vogel Nerudove ul. Zaloge v lekarnah po vsej Avstriji.

POZOR! Vsi deli zavoja so opremljeni z varstveno znamko

Uzgojišče za deklice (internat)

čč. šolskih sester v „Narodni šoli“ v Št. Rupertu pri Velikovcu

se priporoča p. n. slovenskim staršem. V hiši je štirikazredna ljudska šola; letos se otvori za šoli odrasle deklice tudi gospodinjstva šola s šestmesečnim tečajem. Poučevalo se bo o zdravništvu, živinozdravništvu, knjigovodstvu, v kuhanju in ženskih ročnih delih.

Šolsko leto se prične na obeh šolah dne 5. novembra t. l. Plačilo 26 kron mesečno.

Oglasila naj se blagovolijo poslati čč. šolskim sestram v Št. Rupertu pri Velikovcu na Koroškem.

PALMA

Služba organista in občinskega tajnika

(združeno) je razpisana za Sele na Koroškem. Nastop takoj. Priglasilci, zmožni obeh služb, naj se obrnejo na županstvo Sele, p. Borovlje, Koroško.

Alfa

Pozornost

vzbuja povsod novi

Alfa brzoparilnik

s patentovano kurjavo, patentovano varnostno zaklopko in gumijevo cevjo za segrevanje vode in kuhanje žganja. Popolnoma iz kovanega železa! Večletna trpežnost! Obširni ceniki pošiljajo se vsakemu brezplačno!

Delniška družba Alfa Separator,
Dunaj XII/3.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Delniška glavica K 8,000.000.

Rezervni fondii okroglo K 1,000.000.—.

Denarne vloge na knjižice se obrestujejo po

4 3/4 %

od dneva vloge do dneva vzdiga. Rentni davek plača banka sama.

Kolodvorska cesta 27, v lastni hiši.

Zamenjuje in eskomptuje izrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije. Eskompt in incasso menic. Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podružnice v Spiljetu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in ekspozitura v Gradežu.

Denarne vloge v tekočem računu obrestujejo se:

proti 30 dnevni odgovedi po **5 %**

proti 60 dnevni odgovedi po **5 1/2 %**